

Corpus juris canonici

Bogen

Corpus juris canonici Gregorii XIII. Pont: Max. jussu editum a Petre Pithoeo, et Francisco fratre, jurisconsultis, æd veteres codices manuscriptos restitutum, et notis illustratum. 1695.

Kort fortalt: *Corpus Juris Canonici* udgør den såkaldte kirkeret, også kaldet "kanonisk ret". *Corpus* betyder **tekstsamling**. *Juris* er, hvad der har med "jura", altså **ret og retfærdighed**, at gøre. Og *Canonici* refererer til det græske ord *canon*, der betyder "rettesnor" eller "forskrift". "Kanonisk ret" er altså samlingen af den af kirken forskrevne ret.

I middelalderen drejede denne ret sig ikke kun om kirken, isoleret set – kirkebygninger, præster, dåb, nadver o.s.v. Stort set alle sider af almindelige menneskers hverdagsliv var berørt: Personlige rettigheder. Arv. Pengesager. Lån, gæld, renter. Ægteskab. Sex uden for ægteskab. Utroskab – *you name it!* Myriader af forhold var reguleret i den kanoniske ret. I dansk sammenhæng strakte denne tilstand sig over flere hundrede år – tiden fra kristendommens i indførelse omkr. år 1000 frem til reformationen i 1536.

Opstod der tvivl eller konflikt, blev spørgsmålene indbragt for en kirkelig instans: Præst, provst, biskop etc. I yderste fald kunne de havne hos den højeste af dem alle: **Paven i Rom**. Her afgjordes de så i form af gældende retsafgørelser, der kommunikeredes ud som autoritative retsakter.

Det er alt dette, stammende fra en **tusindårig retspraksis**, der er samlet i dette kæmpeværk i folioformat, systematisk ordnet efter emneområder, med registre, kommentarer etc. etc.: *Corpus Juris Canonici*.

Forfatteren

Paven var **storleverandør af juridiske afgørelser**. Var en sag først nået til Rom, blev den underkastet en grundig sagsbehandling i det enorme bureaukrati ved navn **kurien**. Her udfærdigedes reglerne. Chefen var selvfølgelig paven selv.

Gennem årene udgav flere paver større **ordnede, samlinger** af hele det enorme tekstkorpus, der var blevet udviklet i form af kirkeligt lov- og domsmateriale.

Allerede i **300-tallet** hører vi om kirkemødebeslutninger og kirkelige love, der blev udgivet og brugt som retningslinjer for de kirkelige autoriteter. Hertil kom pavelige breve, der f.eks. kunne dreje sig om afgørelser af enkelttilfælde eller **indeholde bindende forskrifter for bestemte typer af sager**, gældende for større geografiske områder.

Senere kom talrige andre udgaver til. Ca. **500** kom f.eks. en større lovsamling, der var med til at give kirkeretten et **ensartet grundlag**. I **1000-tallet** kom det såkaldte *Gratians dekret*, der samlede retskilderne i en ny orden og søgte at opløse indre modsætninger mellem dem. I **1100-tallet** var kirkeret blevet en **juridisk disciplin**, ikke mindst ved Europas ældste universitet i Bologna. Mange paver var topdannede jurister. En milepæl var den såkaldte *Liber Extra* i 1234, der menes at have dannet forbillede for den danske *Jyske Lov* 1241.

Alt dette er samlet i skolens eksemplar, der er trykt i **1695**, men som blev udgivet allerede af paven **1572-1585 Gregor XIII** (billedet t.v.). Ham husker vi måske bedre som den, der indførte den **gregorianske kalender**, d.v.s. den tidsregning, vi bruger den dag i dag.

Baggrunden

Vil man forstå et samfund, må man forstå dets værdier og regler. Og vil man forstå disse, er det ikke nok at gå ind og se, hvad der er gældende lov og ret i landet her og nu. Man må kende baggrunden og udviklingen – i sidste instans gå helt tilbage til begyndelsen. Årsagen er den enkle, at mange af de "**værdier**", **vores liv og vores samfund er bygget op på** i dag, går tilbage til den romersk-katolske kirke i middelalderen.

Det, der gør *Corpus Juris Canonici* interessant i nutidig sammenhæng, er, at den udgør en samlet, systematiseret udgave af afgørelser over mere end tusind år, der fik **generel retskraft** over hele den kristne verden.

Ganske vist mistede kirkeretten betydning i Danmark, da landet gik over fra at være katolsk til at være protestantisk. **Lov og ret kom ind under staten** og sorterede ikke længere under kirken. Men i fundamentet blev kirkeretten ved med at gøre sig gældende for juraen, fordi den kastede og kaster lys over nogle helt fundamentale standarder for, hvordan vores samfund er indrettet: Hvad forstår vi f.eks. ved "menneskerettigheder"? Hvad skal der til for at noget er "bevist"? Hvad må man? Og hvad må man ikke?

Den slags er ikke bare noget, man finder ud af *overnight* og så vedtager en lov eller to om det i Folketinget. Det skyldes en lang udvikling. Samt **påvirkninger udefra**. Danmarks overgang til kristendommen, der kom sydfra i form af den kristne mission, er måske det bedste eksempel herpå.

I dag kører diskussionen videre: Hvad kommer udefra, og hvad har "vi selv" skabt? Ikke uden grund har man sammenlignet **kirkens** betydning i middelalderen med den betydning, **EU** har i dag.